

ELS BATECS DELS BARRIS

ELS BATECS DELS BARRIS

Nou Barris

“Els camins de la vida obrera”

Francesc Daumal i Domènech

Nuria Piguillem Poch

Celia Díaz Blanco

INDEX

1. Elements històrics destacats

- a. Antic Institut Mental de la Santa Creu i de Sant Pau – Seu del Districte
- b. Mercat de la Guineueta
- c. Habitatges de la posguerra
- d. Parc de la Guineueta
- e. Barri de Verdun
- f. Estatua de la República

2. Recorregut proposat

- (0) : Antic Institut Mental de la Santa Creu i de Sant Pau – Seu del Districte
- (1) : Mercat de la Guineueta
- (2) : Habitatges obrers de la Guineueta
- (3) : Parc de la Guineueta
- (4) : Barri de Verdun
- (5) : Via Júlia
- (6) : Plaça de la República – Lluçmajor

1. ELEMENTS HISTÒRICS DESTACATS

a) Antic Institut Mental de la Santa Creu i de Sant Pau – Seu del Districte

L'Institut Mental de la Santa Creu s'inaugurava l'any 1889 per ordre de l'Hospital de Sant Pau i va ser dirigit pel Dr. Pi i Molist, un dels pioners en el tractament de les malalties mentals a Espanya. Va ser construït entre 1885 i 1915 per l'Hospital de la Santa Creu en una finca de 50 hectàrees.

Fou dissenyat per l'arquitecte Josep Oriol i Bernadet a partir del projecte del Dr. Pi i Molist, que entenia l'hospital com un espai en el qual els malalts rebrien bones impressions de l'ambient que els afavoriria la seva recuperació. Per això calia situar l'hospital en un lloc ben ventilat, proveït d'aigua i ben lluny dels nuclis urbans però alhora ben comunicat.

b) Mercat de la Guineueta

La seva activitat comercial es va iniciar el 1965 per satisfer les necessitats de comerç de la població que s'instalava a la zona nord de la ciutat. Fins mitjans del anys vuitanta el mercat viu els seus millors anys, mantenint-se encara com l'única gran superfície de comerç alimentari en fresc d'una zona ampla i concorreguda. L'any 2010 es planteja la reforma del mercat, que va començar l'any següent.

La remodelació ha fet que l'edifici s'acosti al Passeig de Valldaura a través de la construcció d'un vestíbul exterior que genera una petita plaça coberta. Aquest mercat és un referent central del barri, per la seva col·laboració i participació en les festivitats de la zona.

c) Habitatges de la posguerra

Els polígons d'habitatges de Barcinova i Calinova es van construir als anys setanta al voltant de l'Antic Institut Mental, quan es va enderrocar gran part de l'edifici hospitalari. Es troben separats pel passeig de Valldaura, que, després de la remodelació realitzada l'any 1998, s'ha convertit en un eix unificador dels dos sectors del barri.

Aquesta zona presentava els mateixos problemes d'infraestructures i de manca de serveis que la resta dels barris construïts durant el franquisme a Barcelona. Els veïns van haver de lluitar per aconseguir els equipaments, serveis, etc. Actualment els espais intersticials están ben pavimentats.

d) Parc de la Guineueta

El creixement del barri de la Guineueta durant els anys 50 i 60 va fer necessari la creació d'espais verds. El primer de tots va ser el Parc de la Guineueta, que es va inaugurar el 6 de desembre de 1971, i que va proporcionar als veïns un espai per passejar, descansar i on els nens podien jugar.

És obra dels arquitectes Joaquim Casamor i Antoni Riera i l'enginyer Albert Serratosà. Al parc trobem la Guineu, l'escultura que li dona nom. L'escultor, Julià

Riu Serra, va defugir els dissenys més realistes per crear una obra de semblança articulada formada per peces de ferro que volen transmetre la força de l'animal.

e) Barri de Verdun

Verdun és un barri de forma triangular format, bàsicament per dues grans promocions d'habitatges construïdes a principis dels anys cinquanta. Els polígons de Verdun van ocupar els antics boscos transformats el segle XIX en terres de conreu, especialment vinyes.

Dues grans promocions d'edificis van donar origen al barri: els *Habitatges del Governador*, construïts entre 1952 i 1955, de baixa qualitat i amb només 20 metres quadrats cada un, i el *polígon de l'Obra Sindical del Hogar*, entitat promotora que també va edificar el barri de la Trinitat Nova. Molts d'aquests habitatges van ser reconstruïts posteriorment, en un esforç de l'Ajuntament per rehabilitar el barri.

f) Estatua de la República

El monument a la República ha esdevingut un dels símbols de Nou Barris. Tot i això, l'emplaçament original era ben lluny del districte. L'Ajuntament el va encarregar l'any 1932 per retre homenatge al president de la Primera República, Francesc Pi i Margall.

La iniciativa es va plasmar en forma d'un monòlit coronat per una estàtua de bronze de 4,5 metres. Aquesta estàtua, obra de Josep Viladomat, es va anomenar Flama. Representa una dona jove, nua i altiva amb una gorra frígia al cap que sosté una branca de lloret amb la mà cap endavant, simbolitzant la llibertat i el futur.

El monument es va instal·lar a la cruïlla de l'avinguda Diagonal amb el passeig de Gràcia el gener del 1935 i el president de la Generalitat Lluís Companys el va inaugurar oficialment el 12 d'abril de 1936. Després de la derrota republicana a la Guerra Civil, l'any 1939, el règim franquista va ordenar la retirada i la destrucció del medalló i l'estàtua. Però els arquitectes Adolf Florensa i Joaquim Vilaseca van amagar-los en un magatzem municipal del carrer de Wellington. Allà van romandre fins a l'arribada de la democràcia.

Finalment, la reforma de la plaça de Lluçmajor va oferir una ubicació definitiva a l'obra. El 14 de juliol de 1990 l'alcalde Pasqual Maragall va inaugurar el nou monument a la República, un conjunt amb una estructura de ferro colat de 27 metres d'alt, obra dels arquitectes Albert Vilaplana i Helio Piñón. A la part superior s'hi va col·locar l'estàtua Flama i, a la base, el medalló de Pi i Margall.

El 14 d'abril de 2015 es va canviar el nom de la Plaça de Lluçmajor pel de Plaça de la República.

2. RECORREGUT PROPOSAT

- (1) : Antic Institut Mental de la Santa Creu i de Sant Pau – Seu del Districte
- (2) : Mercat de la Guineueta
- (3) : Habitatges obrers de la Guineueta
- (4) : Parc de la Guineueta
- (5) : Barri de Verdun
- (6) : Via Júlia
- (7) : Plaça de la República – Lluçmajor

(0) : Antic Institut Mental de la Santa Creu i de Sant Pau – Seu del Districte

Sortida des de la Seu del Districte de Nou Barris, situada a l'edifici del Antic Institut Mental de la Santa Creu i de Sant Pau. Aprofitem la tranquil·litat i l'ombra del pati interior per fer l'explicació de la Fàbrica del Sol i del recorregut, els papers de ceg i guia i una breu explicació històrica de l'edifici. Com que quedem ben recollits podem fer que tothom es posi la vena als ulls i fer un entrenament.

Travessem el pati i sortim al carrer Marie Curie, just davant de l'Església del Mental.

Pujem pel carrer Alsàcia fins al Passeig de Valldaura i girem a l'esquerra.

(1) : Mercat de la Guineueta

Arribem al mercat, un lloc amb més activitat urbana i comercial. Una de les façanes mira cap al Passeig de Valldaura, per tant també sentim el trànsit. Si entrem al interior escoltarem l'activitat del mercat (flux per la tarda).

(2) : Habitatges obrers

Creuem el Passeig i arribem als polígons d'habitatges obrers que es van construir després de la guerra. Els carrers i espais intersticials interiors són peatonals. Aquesta tipologia no és comú a la resta de la ciutat. Aprofitem per explicar una mica la història dels moviments veïnals al barri.

Baixem fins al carrer de l'Isard i anem cap a la Rambla del Caçador. Creuem una altra zona d'habitatges fins a la Rambla del Castor, que delimita amb el Parc de la Guineueta.

(3) : Parc de la Guineueta

Arribem al Parc de la Guineueta. Fem una petita explicació del parc. Podem passejar una mica, sentir l'aigua, els ocells, la vegetació, els nens jugant, els paviments, etc.

Baixem una mica i girem a l'esquerra per sortir al carrer Artesania. Agafem el carrer de Casals i Cuberó per entrar al barri de Verdun.

(4) : Barri de Verdun

Caminem pel carrer de Casals i Cuberó i després girem a la dreta al carrer de la Font d'en Canyelles. Aquí podem veure els habitatges obrers que es van fer als anys cinquanta i seixanta per acollir la immigració que va arribar a Barcelona.

(5) : Via Júlia

Via Júlia és la rambla de Nou Barris, i separa Verdun de la Properidad. És un eix comercial amb molta vida i molt de trànsit. Abans de la guerra s'anomenava carrer de Karl Marx, però Franco li va canviar el nom, que prové de l'antic Barcino romana.

(6) : Plaça de la República

L'últim punt del recorregut és la Plaça de la República, on conflueixen el Passeig de Valldaura, la Via Júlia i el Passeig de Verdun. Aquí trobem el monument a la República. Fem petita explicació històrica de l'estatua i el recent nom de la plaça. Final del recorregut.

